

ԼԻԼԻԹ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

ԵՊՀ, իրավագիտության ֆակուլտետ, ասպիրանտ

**«EX-OFFICIO» ԵՎ ՄՐՅԱԿՅՈՒԹՅԱՆ ՍԿՉՐՈՒՆՔՆԵՐԻ
ՀԱՐԱԲԵՐԱԿՅՈՒԹՅՈՒՆԸ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ**

Վարչական արդարադատությունը հիմնված է որոշակի սկզբունքների վրա, որոնք արտացոլված են իրավական նորմերում և հանդիսանում են վարչական արդարադատության իրականացման ուղենիշներ:

Վարչական դատավարության սկզբունքները վարչական դատավարության իրավունքի նորմերում ամրագրված դրույթներն են, որոնք ընկած են հանրային իրավահարաբերություններից բխող վեճերով արդարադատության իրականացման հիմքում և արտահայտում են վարչական դատավարության առանձնահատկություններ¹:

ՎԴՕ-ի 5-9-րդ հոդվածներով սահմանված են վարչական դատավարության սկզբունքները: Դրանք են գործի փաստական հանգամանքներն ի պաշտոնե պարզելը, վարչական դատավարության իրականացումը կողմերի իրավահավասարության հիման վրա, գործերի քննության բանավորությունը, դատական վարույթի հրապարակայնությունը, վարչական դատավարությունը պետական լեզվով իրականացնելը:

Վերը նշվածը չի վկայում այն մասին, որ ՎԴՕ-ն սահմանափակվել է միայն հինգ սկզբունքներով, իսկ դատավարության մյուս հանրաճանաչ սկզբունքները կիրառելի չեն համարվում: Այն, որ ոչ միայն միջազգային իրավունքի նորմերով, այլև ազգային օրենսդրությամբ սահմանված դատավարության նաև մյուս սկզբունքներն են տարածվում վարչական

դատավարության վրա, խոսում է ՎԴՕ 2-րդ հոդվածի 1-ին մասով ամրագրված հետևյալ դրույթը. «Վարչական դատավարության կարգը սահմանվում է սույն օրենսգրքով և Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգրքով, իսկ սույն օրենսգրքով նախատեսված դեպքերում՝ նաև Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքով»:

Մինչդեռ, հարկ է նկատել, որ վարչական դատավարության սկզբունքների մասով ՎԴՕ-ում բացակայում է որևէ նորմ, որի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի նորմերը կկարգավորեին այդ հարցը, սակայն ակնհայտ է, որ Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգրքի նորմերը տարածվում են ամբողջությամբ, ինչը նշանակում է, որ վարչական դատավարության սկզբունքներ են համարվում նաև հիշյալ օրենսգրքով սահմանված սկզբունքները:

Համադրելով վերը նշված իրավական դիրքորոշումները և գործող օրենսդրությունը՝ կարելի է առանձնացնել դատավարության հետևյալ ընդհանուր սկզբունքները՝

- ա) արդարադատության իրականացումը Սահմանադրությանը և օրենքներին համապատասխան,
- բ) դատավարության իրականացումը կողմերի իրավահավասարության հիման վրա,
- գ) կողմերի մրցակցությունը,
- դ) գործերի քննության հրապարա-

● ՕՐԵՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ № 117 2020

1. Տե՛ս **Ярков В. В.**, Административное судопроизводство, Учебник для студентов высших учебных заведений, Уральский государственный юридический университет, Екатеринбург - Москва, 2016, էջ 9:

կայնությունը,

ե) վարչական դատարանի կողմից գործի փաստական հանգամանքներն ի պաշտոնե պարզելը,

զ) դատավարության լեզուն,

է) դատավորների անկախությունը և նրանց ենթարկվելը միայն Սահմանադրությանն ու օրենքին,

ը) գործերի քննության բանավորությունը,

թ) արդարադատության մատչելիությունը:

Թվարկված սկզբունքների շարքում «ex officio» սկզբունքը, հանդիսանալով վարչական դատավարության առանձնահատկություններն ընդգծող սկզբունք, պայմանավորում է նաև վարչական դատավարությունում այլ սկզբունքների դրսևորման առանձնահատկությունները²:

Դատավարագետները, ուսումնասիրելով այս սկզբունքի հարաբերակցությունը վարչական դատավարության այլ սկզբունքների հետ, առանձնացնում են իրավական այն հարցադրումը, թե արդյոք «ex officio» սկզբունքի ամրագրումը և ըստ այդմ դատարանին ակտիվ լիազորություններով օժտելը չի խոչընդոտում վարչական դատավարությունում մրցակցության սկզբունքի իրացմանը³:

Մրցակցության սկզբունքը դատավարության համընդհանուր սկզբունք է և բնորոշ է վարչական դատավարությանը ևս, սակայն այն ունի որոշ առանձնահատկություններ: Այս սկզբունքի հայեցակարգը մանրամասն մշակվել է Ա. Խ. Գոլստենի կողմից, որը մրցակցության սկզբունքը

սահմանում էր որպես սկիզբ, որի ուժով կողմերի դիմումից է կախված, թե դատարանը ինչպես կգործի: Այսինքն՝ վիճող կողմերը հանդիսանում են դատավարության լիիրավ տերը, իսկ դատարանը օբյեկտիվ դիրք է գրավում⁴:

Մինչխորհրդային շրջանում մրցակցության սկզբունքի մասին մոտեցումները իրարամերժ էին, շատ դեպքերում՝ նաև հակասական: Այսպես, օրինակ՝ Մ. Բերնարդը, մերժելով դատավարությունում «մաքուր մրցակցությունը», նշում էր, որ դատավորն այդ դեպքում դառնում է անտարբեր, որին արդարադատությունը քիչ է հետաքրքրում⁵:

Մրցակցության սկզբունքն առավել խորը վերլուծության ենթարկվեց խորհրդային շրջանի դատավարագետներ Մ. Ավդյուկովի, Ս. Կուրիլևի, Վ. Տարանենկոյի, Մ. Տրեուշնիկովի և այլոց կողմից: Մ. Ավդյուկովը և Ա. Կլեյմանը գտնում էին, որ դատավարության մրցակցության սկզբունքը օբյեկտիվ ճշմարտությունը պարզելու հիմնական խոչընդոտն է, և այս սկզբունքի համաձայն՝ դատարանը որոշման հիմքում կարող է դնել միայն այն փաստերը, որոնք վկայակոչում են կողմերը, կամ կարող է օգտագործել միայն այն ապացույցները, որոնք ներկայացրել են կողմերը և այլն: Այսպիսի կարգը դատավարությունում հաղթանակ կարող է ապահովել ոչ թե նրան, ով ճիշտ է, այլ նրան, ով իրավաբանական օգնության համար հնարավորություն ունի վճարելու այն փաստաբանին, որն ավելի փորձառու է և կարողացել է օգտվել մյուս կողմի վրիպումներից⁶:

2. Տե՛ս **Phillips D.**, The Inquisitorial Aspects of an Adversarial System //Med. Sci. & L., T. 42, 2002, էջ 98:

3. Տե՛ս **Henrichsen C.**, "Administrative Justice in a Scandinavian Legal Context: From a Liberal and a Social State to a Market State or a Milieu State." Administrative Justice in Context, Ed. Michael Adler, London, Hart Publishing, Bloomsbury Collections, 2010, էջ 321–350:

4. Տե՛ս **Гольстмен А.Х.**, Составительное начало гражданского процесса в теории и русском законодательстве, Юридические исследования и статьи, СПб, 1884, էջ 404:

5. Տե՛ս **Бернард М.**, Предполагаемые изменения в процессуальном законодательстве // Судебная газета, N 19, 1980թ., էջ 4:

6. Տե՛ս **Авдюков М. Г., Клейнман А. Ф., Треушников М. К.**, Основные черты буржуазного гражданского процессуального права, Москва, 1978, էջ 18-20:

Իսկ, օրինակ, Ս. Վ. Վասիլևի կարծիքով՝ դատավարության մրցակցային ձևը նպատակաուղղված է գործով փաստական հանգամանքները և արդարությունը բացահայտելուն⁷: Նրա մատնանշամբ մրցակցության սկզբունքի էությունը հիմնականում հետևյալում է՝

- դատարանի գործողությունները կախված են հայցվորի պահանջներից և պատասխանողի առարկություններից. դատարանը գործը քննում է կողմերի ներկայացրած պահանջների ծավալով,

- ապացուցողական միջոցների օգտագործման հնարավորության ազատություն է տրված կողմերին,

- յուրաքանչյուր կողմ ապացուցում է փաստեր, որոնք ընկած են իր պահանջի և առարկության հիմքում,

- դատարանը կարող է առաջարկել կողմերին ներկայացնել լրացուցիչ ապացույցներ⁸:

Չեխիայի Գերագույն դատարանի փոխնախագահ, ի. գ. դ. Մ. Մրցելայի բնորոշմամբ՝ մրցակցության սկզբունքը (auditure altera parts) ենթադրում է, որ դատավարական գործողություններն իրականացվում են կողմերի ներկայությամբ, որոնք ունեն հնարավորություն այդ գործողությունների իրականացման ընթացքում ներկայացնել իրենց շահերը և արտահայտել սեփական դիրքորոշումը⁹:

Մրցակցության սկզբունքի էությանը և դրա բովանդակության բացահայտմանն անդրադարձել է նաև ՄԻԵԴ-ը՝ նշելով, որ արդար դատաքննության հասկացությունը

ներառում է մրցակցային դատավարության՝ հիմնարար իրավունքը¹⁰: Ընդ որում, ՄԻԵԴ-ի կողմից ձևավորած դիրքորոշման համաձայն՝ մրցակցության սկզբունքը ենթադրում է՝

- կողմերին տրված հնարավորություն՝ ներկայացված ապացույցներին ու փաստարկներին ծանոթանալու և դիրքորոշում արտահայտելու,

- ներկայացված ապացույցների իսկության վերաբերյալ դիրքորոշում հայտնելու հնարավորություն,

- իրենց պահանջների բավարարման համար անհրաժեշտ ապացույցների վերաբերյալ դատարանին հայտնելու հնարավորություն¹¹:

Բացի այդ, Եվրոպայի խորհրդի նախարարների կոմիտեի 15.12.2004 թվականի «Վարչական ակտերի դատական վերանայման վերաբերյալ» թիվ 2004 (20) հանձնարարականով ևս մատնանշվել է վարչական դատավարության մրցակցային բնույթը:

Անդրադառնալով վարչական դատավարությունում այս սկզբունքի դրսևորման առանձնահատկություններին՝ Ե. Ա. Սապրիկինան նշել է, որ վարչական դատավարությունում բացառապես մրցակցային մոտեցումը չի կարող երաշխավորել անձանց հանրային իշխանության մարմնի գործողությունների հետևանքով խախտված իրավունքների պաշտպանությունը¹²:

Տ. Մ. Յաբլոչկովի պնդմամբ՝ երբ դատարանին վերապահված չէ ակտիվ դերակատարություն, ապա հաճախ վճիռը

7. Տե՛ս **Завадская Л. Н.**, Гражданский процесс: в схемах с комментариями, Москва, 2010, էջ 14:

8. Տե՛ս **Васильев С. В.**, Гражданский процесс, Учебное пособие, Харьков, Одиссей, 2007, էջ 45:

9. Տե՛ս **Mrčela M.**, Adversarial principle, the equality of arms and con frontational right-european court of human rights recent jurisprudence //EU and comparative law issues and challenges series, 2018, էջ 15-31:

10. Տե՛ս European court of human rights, case of Regner v. Czech Republic, application number 35289/11, adopted in 19.09.2017.

11. Տե՛ս European court of human rights, case of Regner v. Czech Republic, application number 35289/11 adopted in 19.09.2017, case of Affaire immeubles group v. France, application number 38748/97, adopted in 21.02.2002, case of Gaspari v. Slovenia, application number 21055/03, adopted in 21.07.2009.

12. Տե՛ս **Сапрыкина Е. А.**, Принцип активной роли суда в административном судопроизводстве, журнал административного судопроизводства, N 3, 2017, էջ 74:

կայացվում է այն կողմի օգտին, որն առավել խելամիտ է վարում գործը, իսկ ոչ փորձառու կողմը, չներկայացնելով անհրաժեշտ ապացույցները և չկարողանալով հիմնավորել իր պահանջները, հայտնվում է անբարենպաստ վիճակում: Հենց վարչական դատավարությունում անթույլատրելի է տարվել ֆորմալիզմով: Գործի քննությունը և հատկապես ապացուցման գործընթացն անհրաժեշտ է վարել՝ հաշվի առնելով հանրային իրավական հարաբերությունների՝ ամբողջ առանձնահատկությունները: Այդպիսով, վարչական դատավարության՝ ինկվիզիցիոն-մրցակցային բնույթի ամրագրումն անկասկած անհրաժեշտություն է¹³:

Ինչպես արդարացիորեն նշում է Օ. Վ. Պանկովան՝ հաշվի առնելով հանրային իրավահարաբերություններում կողմերի անհավասար կարգավիճակը՝ անհրաժեշտ է դատարանին օժտել մրցակցությանը միջամտելու լայն հնարավորություններով: Հեղինակի կարծիքով՝ դատարանին նման լիազորություններ վերապահելը կօգնի խուսափել հանրային իշխանության մարմինների կողմից «ապացույցները շահարկելուց»: Այս իրավիճակում դատարանը հանդես է գալիս որպես ապացուցման սուբյեկտ, որը ոչ միայն օժանդակում է կողմերին ապացուցման պրոցեսում, այլ ինքն է հավաքում ապացույցներ՝ լրացնելով վարչական մարմնի բացթողումները¹⁴:

Գերմանացի դատավարագետների պնդմամբ՝ վարչական դատավարությունում մրցակցությունը դրսևորվում է՝

1) վարչական մարմնի, պաշտոնատար անձի կողմից վարչական վարույթի բոլոր նյութերը, ինչպես նաև իր տիրապետման տակ կամ ազդեցության ոլորտում եղած այն բոլոր ապացույցները, որոնք հիմնավորում են հակառակ կողմի պահանջները կամ

առարկությունները ներկայացնելով,

2) ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձի կողմից ապացույցների ներկայացմամբ, իսկ դրանց բացակայության դեպքում՝ այն փաստերի վկայակոչմամբ, որոնց վրա հիմնվում են նրանց պահանջները,

3) դատարանը, պահպանելով անաչառությունն ու անկողմնակալությունը, ղեկավարում է ապացուցման գործընթացը, կողմերին պարզաբանում նրանց իրավունքներն ու պարտականությունները, պայմաններ է ստեղծում ապացույցների բազմակողմանի և լրիվ հետազոտման համար՝ գործի համար էական նշանակություն ունեցող փաստերը պարզելով, ապացույցներ պահանջելով, իր նախաձեռնությամբ փորձաքննություն նշանակելով¹⁵:

Վարչական դատավարությունում քննարկվող սկզբունքների զուգակցման փորձ է կատարվել Ռուսաստանի Դաշնության՝ վարչական դատավարության օրենսգրքում, որը նախատեսել է դատարանի ակտիվ դերակատարությամբ կողմերի մրցակցության և իրավահավասարության սկզբունքը:

Ռուս իրավագետների կողմից այս սկզբունքի՝ նման բովանդակությամբ ձևակերպումը խնդրահարույց է համարվել այն հիմնավորմամբ, որ դատարանի ակտիվությունը ենթադրում է գործով օբյեկտիվ ճշմարտության բացահայտմանն ուղղված գործողություններ, որոնք, իրենց հերթին, բացառում են մրցակցությունը և կողմերի ակտիվությունը:

Ինչպես նշում է Ա. Պ. Յակովլևան՝ սկզբունքի այսպիսի ձևակերպումը տարբերվում է այլ դատավարություններում մրցակցության սկզբունքի ձևակերպումից, քանի որ մրցակցության սկզբունքը, որպես կանոն, ենթադրում է դատարանի

13. Տե՛ս Яблочков Т. М., Учебник русского гражданского судопроизводства, Ярославль, 1910, էջ 326:

14. Տե՛ս Панкова О. В., Принципы административного судопроизводства и проблемы их реализации в судах общей юрисдикции/ Международный экспертный семинар «Роль административной юстиции в защите прав человека», Москва, 2010, էջ 77.

15. Տե՛ս Kramer U., Hinrichsen T., German Law of Administrative Court Procedure: an Overview, 2015թ., էջեր 2050-2061.

պասսիվ դերակատարություն: Մրցակցության սկզբունքը պոստուլատ է, որը սահմանափակում է դատարանի ակտիվությունը¹⁶:

Ա. Վ. Գլոդինայի կարծիքով՝ առավել հիմնավոր է թվում առանձին ամրագրել մրցակցության ու իրավահավասարության սկզբունքը և դատարանի ակտիվության սկզբունքը՝ չնսեմացնելով դրանց նշանակությունը վարչական դատավարությունում¹⁷:

Ա. Յակովլևայի կարծիքով և՛ մրցակցության և դատարանի ակտիվ դերակատարության սկզբունքների առանձին ամրագրումը և դրանց իրացումը վարչական դատավարությունում խիստ անհրաժեշտ է¹⁸:

Վերոգրյալից կարելի է եզրահանգել, որ ընդունված է վարչական դատավարությունում մրցակցության և «ex officio» սկզբունքների՝ առանձին ամրագրման մոտեցումը: Մինչդեռ, հարկ է նկատել, որ ի տարբերություն ՀՀ քաղաքացիական դատավարության և ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքերի, որոնցով ամրագրվել է մրցակցության սկզբունքը, ոչ նախկին և ոչ ներկայիս ՎԴՕ-ն մրցակցության սկզբունքը չի նախատեսել վարչական դատավարության սկզբունքների շարքում:

Օրենսդրի նման մոտեցումը, և միաժամանակ ՎԴՕ 28-րդ հոդվածի 2-րդ մասի կարգավորումը, որը պարտավորեցնում է վարչական մարմինն՝ ներկայացնելու ոչ միայն իր տիրապետման տակ կամ ազդեցության ոլորտում գտնվող այն բոլոր ապացույցները, որոնցով նա հիմնավորում

է իր պահանջները կամ առարկությունները, այլև տիրապետման տակ կամ ազդեցության ոլորտում գտնվող այն բոլոր ապացույցները, որոնք հիմնավորում են հակառակ կողմի պահանջները կամ առարկությունները, հիմք են տվել ինչպես իրավագիտության, այնպես էլ իրավակիրառ գործունեությունում ելակետ ընդունելու այն դիրքորոշումը, ըստ որի՝ վարչական դատավարությունում մրցակցության սկզբունքը չի գործում¹⁹: Ավելին, նշվում է, որ «ex officio» սկզբունքի իրացման պայմաններում անհնար է մրցակցության սկզբունքի ապահովումը:

Իսկ, օրինակ, Գ. Բ. Դանիելյանի կարծիքով՝ մրցակցության, ինչպես և կողմերի իրավահավասարության սկզբունքներն անվերապահորեն գործում են նաև վարչական դատավարությունում. դրանք ունեն որոշակի դրսևորման առանձնահատկություններ²⁰:

Համակարծիք լինելով վերոգրյալ դիրքորոշման հետ՝ գտնում ենք, որ մրցակցության սկզբունքն առկա է վարչական դատավարությունում, քանի որ մրցակցության պայմաններում գործի քննության իրավունքը հանդիսանում է եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածով երաշխավորված արդար դատաքննության իրավունքի բաղադրատարր, որի երաշխավորումը պետության պոզիտիվ պարտականությունն է:

Ընդ որում, Սահմանադրական դատարանը, անդրադառնալով վարչական դատավարությունում մրցակցության սկզբունքի դրսևորման առանձնահատկու-

16. Տե՛ս **Օրլով Ա. Վ.**, Активная роль суда в административном судопроизводстве //Российский судья, №. 8, 2016, էջ 12-15:

17. Տե՛ս **Глодина А. В.**, Реализация активности суда в административном судопроизводстве, журнал административного судопроизводства, N 3, 2017, էջ 69:

18. Տե՛ս **Яковлева А. П.**, Состязательность административного судопроизводства и активная роль суда //Вестник Поволжского института управления, №. 6 (51), 2015, էջ 111:

19. Տե՛ս **Դանիելյան Գ. Բ.**, ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետի պրոֆեսորադասախոսական կազմի գիտաժողովի նյութերի ժողովածու, նվիրվում է Ա. Եսայանի ծննդյան 100-ամյակին, գլխ. խմբագիր՝ Գ. Ղազինյան, Երևան, ԵՊՀ, 2015, էջ 98-123:

20. Նույն տեղում, էջ 114:

յուններին, նշել է, որ այդ սկզբունքն իր միակերպ դրսևորումը չի կարող ունենալ արդարադատության տարբեր բնագավառներում (քաղաքացիական, քրեական, վարչական, սահմանադրական): Այդ առանձնահատկությունները մանրամասնված են օրենսդրության՝ համապատասխան ակտերում: Դատաքննության մրցակցության սկզբունքի՝ այս կամ այն դրսևորումները պայմանավորված են վիճելի իրավահարաբերության բնույթով, սուբյեկտների կազմով, դատարանի առջև դրված կոնկրետ խնդիրների շրջանակով և այլն²¹:

Գտնում ենք, որ թեև ՎԴՕ-ով մրցակցության սկզբունքը ամրագրված չէ որպես վարչական դատավարության առանձին սկզբունք, այդուհանդերձ, այն, այս դատավարությանը բնորոշ և հատկապես դատարանի ակտիվ դերով պայմանավորված առանձնահատկություններով, արտացոլված է ՎԴՕ 28-րդ և 29-րդ հոդվածներում: Այսպես՝

1) կողմը պարտավոր է դատարանին ներկայացնել իր տիրապետման տակ կամ ազդեցության ոլորտում եղած այն բոլոր ապացույցները, որոնցով նա հիմնավորում է իր պահանջները կամ առարկությունները,

2) վարչական մարմինը պարտավոր է նաև ներկայացնել վարչական վարույթի բոլոր նյութերը, ինչպես նաև իր տիրապետման տակ կամ ազդեցության ոլորտում եղած այն բոլոր ապացույցները, որոնք հիմնավորում են հակառակ կողմի պահանջները կամ առարկությունները,

3) ապացույցներ ձեռք բերելու նպատակով դատարանն իրավասու է կայացնելու որոշում՝ առանձին դատական ակտի տեսքով՝ դրանք պահանջելով դատավարության այն մասնակիցներից, պետական և տեղական ինքնակառավարման այն մարմիններից (դրանց պաշտոնատար անձանցից), ինչպես նաև դատավարությունում չներգրավված ֆիզիկական և իրավա-

բանական այն անձանցից, որոնց ազդեցության ոլորտում են դրանք կամ պետք է լինեն՝ սահմանելով ժամկետ այդ ամենը դատարան ներկայացնելու համար,

4) ապացուցման բեռի բաշխումը կախված է ներկայացված հայցատեսակից և, որպես կանոն, դրված է վարչական մարմնի վրա: Միայն մի դեպքում է ապացուցման բեռը վերապահված ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձին. խոսքը ճանաչման հայցով որևէ իրավահարաբերության առկայությունը կամ բացակայությունը հաստատող փաստերի մասով ապացույցներ ներկայացնելու պարտականության մասին է:

Վերոգրյալ իրավանորմերի համակարգային վերլուծությունից բխում է, որ մրցակցության սկզբունքի՝ նշված առանձնահատկությունները լրացուցիչ բեռ են նախատեսում վարչական մարմինների համար՝ որոշակի արտոնություններ սահմանելով ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց կտրվածքով, սակայն գտնում ենք, որ դրանք հիմնավորված են և բխում են փաստացի (դե ֆակտո) իրավահավասարություն երաշխավորելու անհրաժեշտությունից:

Այսպիսով, վարչական դատավարությունում մրցակցության սկզբունքը չի կարող դրսևորվել այնպես, ինչպես օրինակ քաղաքացիական դատավարությունում, քանի որ, օրինակ, ապացույցներ ներկայացնելը տվյալ դեպքում չի կարող առկախված լինել կողմերի հայեցողությունից:

Այսպես, վարչական մարմինը տվյալ գործի լուծման համար անհրաժեշտ ապացույցները և նյութերն ունենալով իր տիրապետության տակ՝ շահագրգռված չէ դրանք ներկայացնելու դատարանին, քանի որ դրանց հիման վրա կարող է անվավեր ճանաչվել վերջինիս վարչական ակտը: Եվ պատահական չէ, որ դատական պրակտիկայի ուսումնասիրությունը ցույց է տվել,

21. Տե՛ս Սահմանադրական դատարանի 08.12.2009 թվականի թիվ ՍԴՈ-845 որոշումը:

որ վարչական մարմինները ապացույցները սահմանված ժամկետում կամ առհասարակ չեն ներկայացրել:

Ուստի, առավել ընդունելի է այն մտեցումը, ըստ որի՝ մրցակցության սկզբունքը երաշխավորվում է ոչ թե կողմերի համար նույնական կարգավիճակ սահմանելով, այլ վերջիններիս փաստացի հնարավորությունների հաշվառմամբ այնպիսի կանոններ ամրագրելով, որի արդյունքում

կողմերը փաստացի դառնում լիարժեք իրավահավասար:

Ամփոփելով մրցակցության սկզբունքի վերաբերյալ կատարված ուսումնասիրությունը՝ գտնում ենք, որ անհրաժեշտ է ՎԴՕ-ում ամրագրել մրցակցության սկզբունքը վարչական դատավարությունում այս սկզբունքի դրսևորման առանձնահատկությունների հաշվառմամբ:

ԼԻԼԻԹ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետ, ասպիրանտ

«EX OFFICIO» ԵՎ ՄՐՑԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՍԿԶՐՈՒՆՔՆԵՐԻ ՀԱՐԱԲԵՐԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ

Այս հոդվածում վերլուծվում են “ex officio” և մրցակցության սկզբունքները: Արդյունքում, քննարկվում են մրցակցության սկզբունքի հասկացությունն ու բնութագրերը: Վարչական դատավարության նորմերի վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ չնայած Վարչական դատավարության օրենսգրքում այդ սկզբունքը առանձին նախատեսված չէ՝ դրա գոյությունն ակնհայտ է:

Բացի այդ, հեղինակը դիտարկում է մրցակցության սկզբունքի դրսևորումը վարչական դատավարական գործընթացներում, ինչը ցույց է տալիս դրա իրականացման միջոցները, և եզրակացնում է, որ “ex officio” սկզբունքն ունի որոշակի առանձնահատկություններ՝ ՀՀ Վարչական դատավարության օրենսգրքում մրցակցային սկզբունքը սահմանելիս այն պետք է հաշվի առնել:

Բանալի բառեր. սկզբունքներ, «ex officio» սկզբունք, մրցակցություն, մրցակցային դատավարություն, մրցակցության սկզբունք:

ЛИЛИТ ПЕТРОСЯН

Аспирант кафедры гражданского процесса ЕрГУ

СООТНОШЕНИЕ ПРИНЦИПОВ “EX OFFICIO” И СОСТЯЗАТЕЛЬНОСТИ В АДМИНИСТРАТИВНОМ СУДОПРОИЗВОДСТВЕ

Статья посвящена анализу принципов “ex officio” и состязательности. В результате обсуждаются понятия и характерные черты состязательного принципа. Анализ норм административного судопроизводства показывает, что хотя этот принцип отдельно не предусмотрен в Кодексе административного судопроизводства, его существование очевидно в нем. Кроме того, автор рассматривает проявление принципа состязательности в административном судопроизводстве, показывает способы его реализации и приходит к выводу, что этот принцип имеет определенные особенности из-за принципа “ex officio”, и эти особенности следует учитывать при определении принципа состязательности в кодексе административного судопроизводства Армении.

Ключевые слова: принципы, принцип “ex officio”, состязательность, состязательное судопроизводство, принцип состязательности.

LILIT PETROSYAN

PHD Student of the YSU Chair of Civil Procedure

THE RELATIONSHIP BETWEEN “EX OFFICIO” AND ADVERSARIAL PRINCIPLES IN ADMINISTRATIVE COURT PROCEDURE

The article is devoted to the analyse of “ex officio” and adversarial principles. As a result, the notion and characteristics of adversarial principle is being discussed. The analyze of the norms of administrative court procedure indicates that even though this principle is not stipulated separately in the code of the Administrative Court Procedure, its existence is evident in administrative court procedure. Furthermore, the author examines the manifestation of adversarial principle in administrative court procedure, showing the ways it is realized, and makes a conclusion that this principle has certain peculiarities because of “ex officio” principle and these peculiarities should be considered when defining adversarial principle in the code of Administrative court Procedure.

Key words: principles, “ex officio” principle, adversariality, adversarial proceedings, adversarial principle.